

První ukazatel charakterizující vztahy mezi žáky a všemi učiteli, kteří je vyučují, se mezi lety 2003 a 2012 významně zlepšil v základních školách i ve víceletých gymnáziích, přesto zůstává jeho úroveň v České republice nadále pod hodnotou průměru členských zemí OECD. V základních školách se dále významně zlepšila kvalita podpory, kterou učitel matematiky poskytuje žákům ve vyučovacích hodinách. Také zde však průměrné hodnoty pro Českou republiku stále zaostávají za průměrem členských zemí OECD. Podle výpovědí žáků se jim přitom vyšší podpory dostává spíše ve školách, kde žáci dosahují horších výsledků. V základních školách se rovněž významně zlepšila kázeň žáků v hodinách matematiky. Tento ukazatel sice vykazuje o trochu silnější vazbu na výsledek z matematiky žáků základních škol (změna indexu o jednu jednotku souvisí se změnou výsledku v matematice o 20 bodů) než zbylé dva indexy, ale klima třídy zřejmě nehraje v této souvislosti u českých žáků výraznou roli. Protože hodnoty uvedených indexů byly určeny pouze pro data z roku 2003 a následně až z roku 2012, nevíme, jak se měnily v průběhu daného období. Mohli bychom se tak pouze dohadovat, zda se zlepšení kázně žáků základních škol, případně v kombinaci s jinými z uvedených ukazatelů, podílelo na mírném zlepšení jejich výsledků v matematice od roku 2009. Výrazné změny k lepšímu v kázni jmenovitě u českých žáků si všímá i mezinárodní zpráva PISA 2012: „Kázeň se mezi lety 2003 a 2012 v průměru zlepšila ve všech zemích OECD a v partnerských zúčastněných zemích a ekonomikách. Kázeň se ve sledovaném období zlepšila nejvíce v České republice, Hongkongu, Islandu, Japonsku, Lucembursku a Norsku, ale zhoršila se v Německu a Tunisku. Výsledky také ukazují, že ve 45 zemích a ekonomikách školy, jejichž žakovská populace je převážně sociálně-ekonomicky znevýhodněná, mají tendenci mít horší kázeň.“¹²

Na závěr uvádíme ukazatele popisující postoje a motivaci žáků, konkrétně se jedná o *postoj žáků ke škole z hlediska výsledků učení* (ATSCHL), *sounáležitost žáků se školou* (BELONG), *motivaci proč se učit matematiku* (INSTMOT) a o *obavy žáků z matematiky* (ANXMAT). Přestože se podle vyjádření ředitelů zlepšilo klima na školách a podle žáků se pozitivně změnilo jejich vztahy s učiteli i klima v hodinách matematiky, zaujímají žáci ke škole velmi kritický postoj a jejich postoj k ní se zhoršil. V základních školách i ve víceletých gymnáziích se statisticky významně zhoršil jak index *postoje žáků ke škole z hlediska výsledků učení* vyjadřující, jak škola připravila žáky pro další život, tak index *sounáležitosti žáků se školou* vyjadřující, jak se žáci ve škole cítí a jak jsou ve škole spokojeni. Průměrné hodnoty obou indexů pro české žáky jsou výrazně pod průměrem členských zemí OECD. V tabulce č. 4 pro ilustraci uvádíme podíly žáků základních škol a víceletých gymnázií, kteří vyjádřili souhlas s tvrzeními: „Ve škole se často nudím“ a „Do školy nechci chodit“, která nejsou zahrnuta do indexu *sounáležitost žáků se školou*.

Tabulka č. 4 Podíl českých žáků, kteří se ve škole nudí nebo do ní nechtějí chodit

Tvrzení	Žáci, kteří vyjádřili souhlas. (%)			
	Základní škola		Gymnázium víceleté	
	2003	2012	2003	2012
Ve škole se často nudím.	48	62	43	58
Do školy nechci chodit.	28	38	14	30

V základních školách a víceletých gymnáziích se často nudí přibližně 60 % žáků (od roku 2003 se jejich podíl zvýšil o 15 %). Jedním z důvodů, proč se žáci ve škole čím dál víc nudí, může být to, že jim školy poskytují málo relevantních podnětů. Buď musí řešit jednoduché

¹² OECD (2013), PISA 2012 Results: What Makes Schools Successful? Resources, Policies and Practices (Volume IV), PISA, OECD Publishing